

НАУКОВЕ ЖИТТЯ SCIENTIFIC LIFE

УДК 343.98(477)(092)

doi: 10.37025/1992-4437/2018-30-2-182

А. В. Іщенко, доктор юридичних наук,
професор, заслужений юрист України
Національна академія внутрішніх справ

A. V. Ishchenko, DSc (Law), Professor
Honoured lawyer of Ukraine National Academy of Internal Affairs

В. М. ЧИСНІКОВ – УЧЕНИЙ, ЯКОМУ ХОЧЕТЬСЯ ПО-ДОБРОМУ ЗАЗДРИТИ (ДО 70-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ)

V. M. CHYSNIKOV – THE SCIENTIST, TO ENVY WITH KINDNESS (ON THE OCCASION OF THE 70TH JUBILEE)

Висвітлено життєвий шлях і творчу діяльність ювіляра, якому 24 серпня 2018 р. виповнилося 70, доктора юридичних наук, доцента, головного наукового співробітника Державного науково-дослідного інституту МВС України, полковника міліції у відставці Володимира Миколайовича Чиснікова – відомого українського правознавця, провідного фахівця з історії професійного розшуку та криміналістики, біографа і дослідника, який своїми працями зробив вагомий внесок у вивчення історії вітчизняної криміналістики. Зокрема, в результаті тривалих і наполегливих архівних пошуків Володимир Миколайович повернув із небуття видатну особу – начальника Київського сиссного відділення титулярного радника Георгія Михайловича Рудого (1863–1918 рр.), що був одним із піонерів застосування науково-технічних засобів у сисській практиці поліцейських органів Російської імперії. Завдяки йому чини Київського сиссного відділення першими в Росії почали застосовувати в розшуковій практиці валізу сищика (слідчий чемодан) (1903 р.), а також кримінальну реєстрацію злочинного елементу за допомогою дактилоскопії (1904 р.), собак-шукачів (1905 р.). Заслугою Г. М. Рудого також є розробка та прийняття Інструкції чинам Київської сиссної поліції (1905 р.). Виявлення новацій, запроваджених Г. М. Рудим, Володимир Миколайович вважає однією з головних його наукових знахідок.

Ключові слова: В. М. Чисніков; історія криміналістики; Г. М. Рудий; дактилоскопія; слідчий чемодан; собаки-шукачі; Інструкція чинам Київської сиссної поліції.

Освещены жизненный путь и творческая деятельность юбиляра, которому 24 августа 2018 г. исполнилось 70, доктора юридических наук, доцента, главного научного сотрудника Государственного научно-исследовательского института МВД Украины, полковника

милиции в отставке Владимира Николаевича Чисникова – известного украинского правоведа, ведущего специалиста по истории профессионального сыска и криминалистики, биографа и исследователя, который своими трудами внес весомый вклад в историю отечественной криминалистики. В частности, в результате длительных и упорных архивных поисков Владимиру Николаевичу удалось вернуть из небытия выдающуюся личность – начальника Киевского сыскного отделения титулярного советника Георгия Михайловича Рудого (1863–1918 гг.), который был одним из пионеров применения научно-технических средств в сыскной практике полицейских органов Российской империи. Благодаря ему чины Киевского сыскного отделения первыми в России начали применять в розыскной практике чемодан сыщика (следственный чемодан) (1903 г.), а также уголовную регистрацию преступного элемента с помощью дактилоскопии (1904 г.), собак-ищеек (1905 г.). Заслугой Г. М. Рудого также является разработка и принятие Инструкции чинам Киевской сыскной полиции (1905 г.). Выявление новаций, введенных Г. М. Рудым, Владимир Николаевич считает одной из главных его научных находок.

Ключевые слова: В. Н. Чисников; история криминалистики; Г. М. Рудой; дактилоскопия; следственный чемодан; собаки-ищейки; Инструкция чинам Киевской сыскной полиции.

This article describes the path of life and creative activity of anniversary celebrant (who turned 70 on August 24, 2018), Doctor of Law, associate professor, chief researcher of the State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Retired Police Colonel, Volodymyr Mykolaiovych Chysnykov. He is a well-known Ukrainian legal scholar, lead specialist of the history of crime detection and criminalistics, a biographer and researcher who made a significant contribution to the study of the history of domestic criminology by his works. In particular, as a result of lengthy and persistent archival searches, Volodymyr Mykolaiovych rescued from obscurity a famous person - the head of Kyiv criminal investigation department, the titular counsellor Heorhii Mykhailovych Rudyi (1863–1918), who was one of the pioneers of the use of scientific and technical means in criminal investigation practice of the Russian Empire police agencies. Thanks to him, the officers of Kyiv criminal investigation department were the first in Russia to begin to use the investigator's kit in investigative practice (1903), as well as criminal record of the criminal element with fingerprinting (1904), tracking dogs (1905). The achievement of H. M. Rudyi is also the development and adoption of the Instruction to the officers of Kyiv criminal investigation police (1905). Volodymyr Mykolaiovych considers the detection of innovations, introduced by H. M. Rudyi, one of his main scientific findings.

Key words: V. M. Chysnykov; history of criminalistics; H. M. Rudyi; dactyloscopy; investigator's kit; tracking dogs; Instruction to the officers of Kyiv criminal investigation police.

Життєвий шлях

24 серпня 2018 р. виповнилося 70 років Володимиру Миколайовичу Чиснікову – відомому українському правознавцю, історичу права, доктору юридичних наук, доценту, головному науковому співробітнику Державного науково-дослідного інституту МВС України, полковнику міліції у відставці, учаснику ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Народився Володимир Миколайович у м. Шахтарську Донецької області в сім'ї робітників. Після закінчення середньої школи працював на шахті, спочатку електрослюсарем, а потім плитовим. У червні 1967 р. був призваний на військову службу, закінчив Школу молодших авіаційних спеціалістів (ШМАС) і служив механіком в авіаційному полку.

Кріпильник шахти
«Садово-Хрустальська».
1969 р.

яких чимало пригодницької літератури – юнак із захопленням читав про пригоди Шерлока Холмса Конана Дойла, «Записки слідователя» Льва Шейніна, «Один год» Юрія Германа, оповідання Едгара По тощо.

Навчаючись у міліцейській школі, пізніше згадував Володимир Миколайович, його улюбленими навчальними дисциплінами були оперативно-розшукова діяльність (ОРД), криміналістика, кримінальне та кримінально-процесуальне право. Знання саме цих предметів, на його думку, насамперед мало стати в нагоді в його практичній діяльності. Крім того, на одному з практичних занять із криміналістики, на якому курсанти навчалися визначати папілярні узорі на своїх пальцях, курсант В. М. Чисніков з'ясував приємну для себе новину. Виявилось, що природа «нагородила» його завитковими візерунками на всіх десяти пальцях. Ця обставина знайшла відгук у його «поетичній скриньці»:

«Китайцы говорят об отпечатках пальцев:
«Чем больше завитков – тем человек умней!»
А у меня, скажу без всякого бахвальства,
Все 10-ть завитков от матери моей!» [2, с. 82]

Після закінчення в 1972 р. ДССШМ лейтенант міліції В. М. Чисніков три місяці працював дільничним інспектором, а потім був переведений на посаду слідчого Краснолуцького РВВС. Серед колег у слідчому відділенні він був єдиний, хто не мав вищої юридичної освіти. Разом із тим завдяки своїм знанням, працездатності та наполегливості йому вдалося досягти значних успіхів у роботі.

Після звільнення в запас (1969 р.) упродовж року працював кріпильником на шахті в Краснолуцькому районі Ворошиловградської (нині Луганської) області, куди переїхали на постійне проживання його батьки. У вересні 1970 р. за рекомендацією трудового колективу шахти направлений на навчання в Донецьку середню спеціальну школу міліції (ДССШМ) МВС СРСР.

Слід наголосити, що в родині Чиснікових уже був колись міліціонер. Батько Володимира Миколайовича – Микола Сергійович після служби в армії працював оперуповноваженим Державтоінспекції (ДАІ), але через сімейні обставини за два роки залишив службу, хоча він, працюючи водієм автотранспортного підприємства, а потім шахтарем, усе життя залишався позаштатним працівником ДАІ [1].

Обрати міліцейську професію майбутнього вченого спонукали книжки із сімейної бібліотеки, серед

Курсант ДССШМ. 1971 р.

Слідчий Краснолуцького РВВС.
1973 р.

Уже через два роки молодого слідчого було визнано «Кращим слідчим Ворошиловградської області 1974 року» – він завершив і скерував до суду упродовж року 90 кримінальних справ. Перед направленням на навчання до Київської вищої школи (КВШ) МВС СРСР (1975 р.) він навіть виконував обов'язки начальника слідчого відділення райвідділу.

Пригадує Володимир Миколайович і першу свою грошову нагороду – 30 карбованців, яку отримав за розкриття «слідчим шляхом» неочевидного злочину.

Осінь 1973 р. Пізно ввечері він у складі слідчо-оперативної групи виїхав «на пожежу», яку вдалося швидко загасити. За словами пожежних, приватний будинок намагалися підпалити, кинувши на горище запалений факел. З пояснень потерпілої К., це міг зробити її зять, який погрожував спалити хату за те, що теща дала притулок своїй дочці – його дружині, яка не захотіла з ним жити.

Оглядаючи місце події, слідчий В. М. Чисніков звернув увагу на два свіжих відбитки від гумових чобіт на городі, недалеко від будинку, поряд із парканом. Сліди були чіткими, з характерною «ялинкою». Такими чоботами користувалися майже всі шахтарі. Експерт-криміналіст сфотографував сліди, з них зробили також гіпсові зліпки.

Після складання необхідних документів слідчо-оперативна група поїхала до будинку, де проживав зять потерпілої. У його кімнаті вилучили гумові чоботи з «ялинкою», а самого підозрюваного, який, до речі, був у стані сильного сп'яніння, доставили до райвідділу і затримали.

Наступного дня під час допиту підозрюваний свою вину в підпалі не визнав, пояснюючи, що останній раз був у тещі місяць тому. Тоді слідчий показав йому фотографії слідів, знайдених на місці події, і зачитав висновок криміналістичної експертизи, згідно з яким відбитки чобіт, знайдені на городі К., є ідентичними зі слідами чобіт, вилучених у його будинку. Після цього підозрюваному нічого не залишалось, як визнати себе винним у вчиненні злочину.

У серпні 1975 р. лейтенант міліції В. М. Чисніков, успішно склавши вступні іспити, став слухачем денного відділення КВШ МВС СРСР. Під час навчання брав активну участь у науково-дослідній роботі слухачів. У 1977 р. став лауреатом VII Всесоюзного конкурсу студентських робіт. Його наукова праця (науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент А. Ф. Возний) на Республіканському конкурсі отримала диплом 1-го ступеня, а на Всесоюзному – грамоту Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР і ЦК ВЛКСМ. Наступного року у співпраці з начальником кафедри оперативно-розшукової діяльності А. Ф. Возним і слухачем КВШ С. О. Органом опублікував у «Трудах Киевской высшей школы МВД СССР» статтю «Нововведения С. В. Зубатова в систему политического сыска царской России». Ці автори також підготували навчальний посібник «Исторический портрет царского сыщика С. В. Зубатова», який було заплановано до видання КВШ у 1979 р. На превеликий жаль, ця цікава праця так і не побачила світ.

У липні 1978 р. Вчена рада КВШ МВС СРСР надала Володимирі Миколайовичу рекомендацію для вступу до ад'юнктури. Його науковий керівник А. Ф. Возний, характеризуючи випускника, зокрема, писав, що слухач В. М. Чисніков «...в научном

поиске неутомим, дотошен до мелочей» [3, с. 6–7].

Після закінчення навчання капітан міліції В. М. Чисніков (спеціальне звання отримав достроково) два роки працював у Ворошиловграді інспектором відділу «А» Управління карного розшуку УВС облвиконкому. У його «підпорядкуванні» було чотири промислових райони області (Краснолуцький, Антрацитівський, Свердловський і Краснодонський), які він «обслуговував» по лінії «А». Молодому оперативнику доводилося часто бувати у відрядженнях і брати участь у розкритті резонансних злочинів. Ось один із прикладів.

Улітку 1980 р. у Краснодонському районі група молодиків упродовж місяця вчинила кілька зґвалтувань жінок під час їх нічних чергувань на роботі (на залізничних переїздах, насосних станціях тощо). Спроби місцевих працівників карного розшуку встановити злочинців позитивних результатів не дали. Тоді до Краснодона прибула бригада оперативників обласного УКР, у тому числі й «куратор» району В. М. Чисніков. Очолював бригаду начальник УКР області ветеран карного розшуку полковник міліції М. М. Польської. Вивчаючи матеріали кримінальних справ, з'ясували, що під час зґвалтування однієї з чергових насосної станції злочинці залишили на місці злочину столовий ніж, на дерев'яній ручці якого було випалено слово «мясо». Тоді оперативники припустили, що ніж поцуплений в одній із міських їдалень. Вивчаючи кримінальні справи та матеріали про відмову в порушенні кримінальних справ (де мали місце крадіжки з їдалень), знайшли «відказний матеріал», де в їдальні однієї із шахт було викрадено ніж із написом «мясо». Знайшли і відбитки пальців, які експерт вилучив під час огляду місця події.

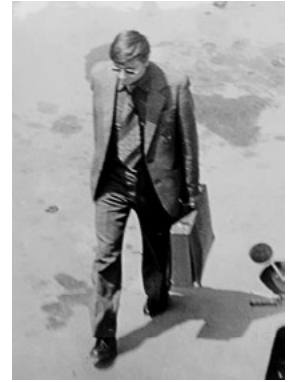
Почали працювати над встановленням особи зловмисника, який поцупив ніж у їдальні. Була велика ймовірність того, що він також має безпосередню причетність і до зґвалтування.

Прийняли рішення дактилоскопіювати всіх осіб, які проживали в селищі, неподалік шахтарської їдальні, і перебували на оперативному обліку в райвідділі, а також юнаків, схильних до вчинення злочинів, що мешкали там. Закріплений за бригадою досвідчений експерт-криміналіст перевірів сотні дактилокарт, і зрештою йому посміхнулася удача: відбитки пальців на дактилокарті одного з юнаків і вилучені в їдальні збіглися.

Під час обшуку в кімнаті Патисона (так його називали друзі) оперативники знайшли «залізний» і «несподіваний» для них речовий доказ причетності юнака до вчинення злочинів – загальний зошит, на обкладинці якого красувався напис «Дневник прекрасно прожитих дней». Читаючи його, сищики не повірили своїм очам. У ньому Патисон день за днем докладно описував «пригоди» їх групи (6 осіб): коли, де, з ким вчиняли злочини, що викрали, як розподілили вкрадене між собою, кого і як зґвалтували тощо. Усього в зошиті було «зафіксовано» 56 злочинних епізодів (у тому числі й угони мотоциклів), вчинених не лише в Краснодонському районі, а й у сусідній Ростовській області Російської Федерації.

Коли затримали ватажка злочинної групи, раніше судимого Х., він спочатку не визнавав своєї вини. Тоді М. М. Польської поклав перед ним «Дневник...». Прочитавши кілька сторінок, ватажок спересердя висловив на адресу «письменника» кілька «ласкавих» і сказав: «Пишіть, я все розповім...».

У вересні 1980 р. капітан міліції В. М. Чисніков склав іспити до ад'юнктури КВШ МВС СРСР і був закріплений за кафедрою історико-правових дисциплін. Під науковим керівництвом доктора юридичних наук, професора Р. С. Мулукаєва він

Інспектор відділу «А»
УКР. 1979 р.

підготував кандидатську дисертацію на тему «Правовые основы организации и деятельности аппаратов уголовного розыска Украинской ССР (1917–1925 гг.)», яку успішно захистив у спеціалізованій науковій Раді при Академії МВС СРСР (грудень 1984 р.). Це була перша в Радянському Союзі кандидатська дисертація з історії карного розшуку (спеціальність 12.00.01).

Після закінчення ад'юнктури майор міліції В. М. Чисніков разом із сім'єю переїхав до м. Бровари Київської області, де упродовж 1983–1986 рр. працював на посадах старшого слідчого та в. о. начальника слідчого відділення Броварського МВВС. У червні 1986 р. брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, очолюючи слідчо-оперативну групу при Чорнобильському РВВС.

Із червня 1986 р. розпочалася викладацька діяльність Володимира Миколайовича на кафедрі спеціальних дисциплін Київських вищих політичних курсів МВС СРСР, яка тривала майже чотири роки. У листопаді 1990 р. він знову повертається на практичну роботу до Броварського МВВС, обіймаючи посаду старшого слідчого. Головною причиною цього стало бажання нарешті отримати окрему квартиру – на той час його сім'я (дружина і двоє дітей) уже сім років мешкала в гуртожитку в однокімнатній квартирі.

Після Чорнобиля. 1986 р.
(В. М. Чисніков ліворуч)

Літо 1992 р. Близько третьої ночі. До чергової частини Броварського МВВС зателефонували з приймального відділення міської лікарні та повідомили, що до них у тяжкому стані доставили водія Р. із тілесними ушкодженнями, яких він зазнав у результаті дорожньо-транспортної пригоди, що сталася на вул. Київській (центр міста). На місце ДТП прибула оперативна група на чолі зі старшим слідчим підполковником міліції В. М. Чисніковим. Двоє свідків – пасажери «Жигулів» – розповіли, що приблизно годину тому вони разом із водієм прямували маршрутом Київ – Чернігів. У Броварах їм назустріч їхала «Волга» ГАЗ-21 (таксі), яка за кілька метрів перед ними несподівано стала повертати ліворуч, щоб заїхати в провулок. Водій «Жигулів» намагався гальмувати, але запобігти ДТП йому не вдалося. Після зіткнення із салону «Волги» вийшли чоловік і жінка, які за зовнішнім виглядом були напідпитку, і, не говорячи ні слова, з місця пригоди зникли.

Державні іспити. Київські вищі курси. 1989 р.
(В. М. Чисніков праворуч)

Ад'юнкт КВШ. 1983 р.

Після огляду автомашин слідчий вилучив відбитки пальців на рулі «Волги», а також осколки розбитого видового переднього скла, які були на сидінні водія.

За держномером «Волги» встановили адресу хазяїна автомашини, колишнього військового К., який мешкав у Києві. Коли опергрупа приїхала за цією адресою, дружина таксиста розповіла, що чоловік приїздив додому близько 12 години ночі, повечеряв і знову поїхав. Більше вона його не бачила. Але додала, що чоловік може бути у своїх батьків, які проживають у Броварах, і назвала адресу. Саме там його і затримали. При цьому слідчий вилучив одягу К., яку його мати вже встигла випрати.

Під час допиту затриманий не визнав своєї вини в ДТП, пояснюючи, що його автомашину викрали невідомі, коли він вечеряв удома. Хто вчинив злочин, не знає. Після дводобового перебування підозрюваного в камері попереднього ув'язнення слідчий знову розпочав допит. Грунтуючись на висновках дактилоскопічної експертизи, він надав докази, що на рулі автомашини «Волга» лише його відбитки пальців рук. Це свідчило про те, що крім нього за кермом ніхто не сидів. До того ж слідчий повідомив, що призначив криміналістичну експертизу на наявність на сорочці та брюках, вилучених у підозрюваного, мікрочастин вибитого переднього скла його автомашини, а сумніву, що вони там є, він не має. Невдовзі експертиза це підтвердила. Вислухавши аргументи слідчого, К. визнав себе винним у вчиненні ДТП.

Отримавши через чотири роки окрему квартиру, підполковник В. М. Чисніков, якому на той час вже виповнилося 42, мріяв про подальшу викладацьку діяльність. Але всі його рапорти про відрядження до Національної академії внутрішніх справ України (НАВСУ) керівництво міського відділу та обласного управління до уваги не брало. Тоді старший слідчий, кандидат юридичних наук В. М. Чисніков подав рапорт про звільнення на пенсію за вислугою років у римованій формі.

Цей рапорт Володимира Миколайовича, згодом розповідали «кадровики» обласного УВС, «гуляв» їх кабінетами як реліквія з резолюцією генерала «Уволить!!!». Вони вперше бачили, щоб офіцер міліції писав рапорт про звільнення віршованою мовою. Гадаємо, що це, напевно, був єдиний випадок в історії МВС України, а можливо і країн СНД.

Пізніше цю ситуацію Володимир Миколайович згадував у своєму вірші:

«...Я рапорт свой на увольнение
Уже однажды подавал
И в УВДэ на удивление
Почти как Лермонтов писал:
«Я не желаю больше спорить,
Ждут милосердия в ответ.
ПРОШУ на пенсию уволить
Меня за выслугою лет!» [4, с. 66]

Але цього разу Володимиру Миколайовичу не судилося вийти на пенсію. Після відповідних узгоджень між керівництвом НАВСУ і УВС Київської області він перейшов на викладацьку роботу до НАВСУ. Спочатку працював старшим викладачем, а із серпня 1995 р. – доцентом кафедри адміністративного права. Рішенням вченої ради НАВСУ від 24 червня 1999 р. йому було присвоєно вчене звання доцента [5, с. 207].

У квітні 2000 р. полковник міліції В. М. Чисніков, маючи 30 років вислуги, вийшов у відставку, хоча й далі викладав історію держави і права в різних навчальних закла-

Доцент
кафедри адмінправа
НАВСУ. 1995 р.

дах України, зокрема в Національній академії управління, Чернівецькому економіко-правничому інституті, Поліцейському фінансово-правовому коледжі (м. Бровари) тощо. Із січня 2007 р. Володимир Миколайович працює провідним науковим співробітником групи з підготовки науково-методичних видань редакційно-видавничого центру Київського національного університету внутрішніх справ (КНУВС), а з січня 2008 р. – провідним, згодом головним науковим співробітником Державного науково-дослідного інституту МВС України. 28 лютого 2018 р. у спеціалізованій науковій раді Національної академії внутрішніх справ В. М. Чисніков захистив докторську дисертацію на тему «Сискна поліція на Україні за часів Російської імперії (1880–1917 рр.): історико-правове дослідження» (спеціальність: 12.00.01).

Науково-дослідна діяльність

Основними напрямками наукових досліджень доктора юридичних наук В. М. Чиснікова є: юридична біографістика, історія професійного сиску, криміналістики, поліцейського права, правоохоронних і судових органів і ... толстознавство. Науковий доробок ученого становить майже 900 друкованих праць, серед яких значна кількість з історії криміналістики. Коротко розглянемо найсуттєвіші з них.

Насамперед слід зазначити, що один із розділів докторської дисертації Володимира Миколайовича повністю присвячено криміналістичним проблемам. У ньому вперше комплексно висвітлено роль українських учених (істориків, процесуалістів, судових медиків), представників правоохоронних і судово-експертних установ, які починаючи з другої половини XIX ст. своїми науковими працями сприяли становленню та розвитку криміналістичної наукової думки в Україні, а також використанню в практиці правоохоронних органів того часу окремих досягнень криміналістики [6, с. 7]. Висвітлено в дисертації також і організаційно-правові засади та діяльність реєстрацій-

них бюро сискної поліції в Україні і новатора розшукової справи Г. М. Рудого.

Хочеться звернути увагу на те, що внаслідок тривалих і наполегливих архівних пошуків ученому вдалося повернути з небуття постать начальника Київського сискного відділення титулярного радника Георгія Михайловича Рудого (1863–1918 рр.). Саме він був одним із піонерів застосування науково-технічних засобів у сискній практиці поліцейських органів Російської імперії. Завдяки йому чини Київського сискного відділення першими в Росії почали застосовувати в розшуковій практиці валізу сищика (слід-

чий чемодан) (1903 р.), а також кримінальну реєстрацію злочинного елементу за допомогою дактилоскопії (1904 р.), собак-шукачів (1905 р.). Заслугою Г. М. Рудого також є розробка та прийняття Інструкції чинам Київської сисної поліції (1905 р.) – першого в Росії нормативно-правового акта, який не лише регламентував усебічні аспекти організації та діяльності сисного відділення, а й слугував універсальним практичним посібником криміналіста. Крім того, засноване Георгієм Михайловичем у 1902 р. антропометричне бюро започаткувало на території України поліцейську експертно-криміналістичну службу [7, с. 305].

Сьогодні ім'я Г. М. Рудого, завдячуючи В. М. Чиснікову, назавжди посіло своє гідне місце на сторінках підручників з криміналістики та сиснології. Виявлення новацій, запроваджених Г. М. Рудим, Володимир Миколайович вважає однією із головних його наукових знахідок і небезпідставно пишається цим. У нього навіть є з цього приводу такі рядки:

«...Я в науке привык «гореть»,
Достигая заветной цели.
И если на книги мои смотреть,
То я почти что...Церетели.
А еще я хочу добавить:
Я в науке «наследил» немного...
И мне памятник надо поставить
Только за одного Г. М. Рудого!» [2, с. 82]

Заслугує на увагу і подарункове видання «Криміналістичні реєстраційно-довідкові й судово-експертні установи Російської імперії (1889–1917 рр.)» у двох книгах. Володимир Миколайович як один із провідних упорядників і автор майже всіх біографічних нарисів учених-криміналістів доклав чимало зусиль, щоб ця праця стала новаторською і певним чином унікальною, адже значну кількість документів і матеріалів не друкували понад століття, а деякі документи, знайдені в архівах, уведено в науковий обіг уперше (наприклад, Журнал засідань Першого з'їзду управляючих кабінетами науково-судової експертизи 1–9 липня 1915 р.).

Професор О. Н. Ярмиш у рецензії на це видання, зокрема, писав про те, що крім нормативно-правового матеріалу, архівних документів, витягів із книг і статей тощо видання містить 30 біографічних нарисів, наголошуючи на тому, що нариси про Е. Ф. Белліна, М. О. Жабчинського, А. А. Левенстіма, М. Ф. Лучинського, О. М. Малевинського, О. М. Попова, О. П. Семенцова та ін., написані одним із провідних істориків криміналістики доцентом В. М. Чисніковим, читач побачить уперше. Нові сторінки відкриваються в біографіях учених-криміналістів Р. А. Рейсса, В. І. Лебедева, М. О. Оболонського, К. Г. Прохорова, В. І. Фаворського, Є. С. Єльчанинова та ін. [8, с. 244].

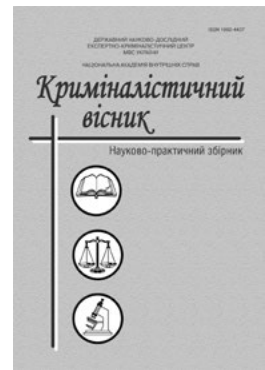
Цікавою є ще одна праця В. М. Чиснікова – Міжнародна поліцейська енциклопедія в 10 томах, зокрема Т. V. «Кримінально-процесуальна та криміналістична діяльність поліцейських організацій», у підготовці якої Володимир Миколайович брав безпосередню участь як один з укладачів і автор півсотні статей, майже всі з яких

присвячені криміналістичній тематиці. Разом із біографіями вчених-криміналістів науковець висвітлює питання становлення та розвитку антропометрії, дактилоскопії, одорології, злочинного жаргону, застосування валізи сищика (слідчого чемодана) в Російській імперії тощо.

Доречно згадати й навчальний посібник «Історія криміналістики: хрестоматія (XI–XX ст.), том I (XI ст. – 1917 р.)», яку Володимир Миколайович підготував, працюючи у КНУВС (2007 р.). Її мало видати одне з київських видавництв ще в 2008 р. Але, на жаль, таку цікаву і необхідну для навчального процесу роботу читач так і не побачив. Маємо надію, що вона врешті-решт буде надрукована.

Праці вченого з історії криміналістики друкувалися в журналах «Держава і право», «Криміналістичний вісник», «Криміналістика і судова експертиза», «Наука і правоохорона», «Міліція України», «Вісник МПА», «Оперативник (сищик)» (Москва), газетах «Іменем Закону», «Юридичний вісник України», «Київ, Володимирська, 15». При цьому слід зазначити, що з редакцією науково-практичного збірника «Криміналістичний вісник» Володимир Миколайович співпрацює понад десять років (з 2007 р.). І в кожному номері журналу (за винятком одного) друкувалися його статті в рубриках «На теренах історії» і «Видатні діячі та визначні події в галузі криміналістики».

Володимир Миколайович бере активну участь у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, присвячених питанням криміналістики, засіданнях круглих столів, виступає на телебаченні та перед колективами наукових і освітянських установ тощо.

Упродовж 40 років він досліджує маловідому, проте цікаву тему «Лев Толстой під наглядом таємної поліції». Льву Миколайовичу (до речі – почесному члену Київського університету Св. Володимира (1884 р.) загалом присвячено понад сотні праць вченого. Завдяки архівним знахідкам В. М. Чиснікова вдалося уточнити, а також встановити нові, раніше невідомі літературознавцям, факти біографії Л. М. Толстого.

Серію статей Володимира Миколайовича присвячено стеженню поліції за Л. М. Толстим, які друкувалися в петербурзькому журналі «Нева» під рубрикою «Лев Толстой и спецслужбы».

Володимир Миколайович згадує:

«...Я каждый год мотался в Тулу,
Вокруг Толстого все «копал»...
Раскрыл «охранки» агентуру
И тех, кто шпикив засылал.» [4, с. 66]

Володимир Миколайович був учасником багатьох міжнародних Толстовських форумів (конгресів, читань тощо).

Його праці знають і на батьківщині письменника, про що свідчить, зокрема, такий факт. 18 січня 2017 р. в Центральній міській бібліотеці м. Тули відбулося засі-

Ясна Поляна. Біля могили
Л. М. Толстого. 2003 р.

У власній бібліотеці;
«Ні дня без рядка!»

дання клубу «Яснополянские четверги» з порядком денним: «В. Н. Чисников – исследователь малоизвестной темы «Лев Толстой под надзором тайной полиции» [3]. Журнал «Приокские зори» (м. Тула) у 2018 р. розпочав публікацію серії статей Володимира Миколайовича про Льва Толстого [9; 10].

Працевздатності вченого можна лише позаздрити. У свої 70 років він і далі плідно працює. Тож, попереду, я в цьому впевнений, нас чекають нові, цікаві праці Володимира Миколайовича. Не випадково у нього є такі віршовані рядки:

«Я каждый день, как вол тружусь.
Но не дошел еще до точки...
И с запятыми тихо быюсь,
Ведь мой девиз:
«Ни дня без строчки!!!» [2, с. 82]

Насамкінець пропоную читачам список праць В. М. Чиснікова з історії криміналістики.

Підручники, навчальні посібники, монографії

1. Чисніков В. М. Криміналістика України в XIX – поч. XX ст. / В. М. Чисніков // Криміналістика : підруч. для слухачів, ад'юнктів, викладачів системи МВС України / [за ред. П. Д. Біленчука]. – Київ : Атіка, 1998. – С. 43–58.

2. Видатні вчені-криміналісти: історико-правове дослідження (друга пол. XIX – поч. XX ст.): навч. посіб. / П. Д. Біленчук, В. М. Чисніков, О. О. Шульга. – Київ : [б. в.], 2011. – Ч 1. – 2011. – 69 с.

3. Чисніков В. М. Криміналістика України в XIX – поч. XX ст. / В. М. Чисніков // Біленчук П. Д. Криміналістика: кредитно-модифікаційний курс : підручник / Біленчук П. Д., Семаков Г. С. ; за ред. П. Д. Біленчука. – 3-є вид., змін., доповн. і доопрац. – Київ : Дакар, 2013. – С. 172–182.

4. Чисніков В. М. Сисна поліція на Україні за часів Російської імперії (1880–1917 рр.): історико-правове дослідження : у 2 кн. / В. М. Чисніков. – Київ : Ніка-Нова, 2011. – Кн. 1 : Документи і матеріали. – 938 с.

Тула. Заседание клуба «Толстовские четверги» с повесткой дня:
«В. Н. Чисников – исследователь малоизвестной темы «Лев Толстой под надзором тайной полиции». 18.01.2018 г.

5. Чисніков В. М. Сискна поліція на Україні за часів Російської імперії (1880–1917 рр.): історико-правове дослідження : у 2 кн. / В. М. Чисніков. – Київ ; Харків : Магулін. – Кн. 2 : Монографія. – 2016. – 623 с.

6. Криміналістичні реєстраційно-довідкові та судово-експертні установи Міністерства внутрішніх справ і Міністерства юстиції Російської імперії (1889–1917 рр.) : у 2 кн. / [Вербенський М. Г., Гирько С. І., Проценко Т. О., Чисніков В. М., Плугатар Т. А.]. – Київ ; Харків, 2013. – 656 с. + 602 с.

7. Степан Гик – вчений, правознавець, лікар, меценат: до 105-річчя з дня народження : монографія / [Біленчук П. Д., Чисніков В. М., Стрілець Г. О., Береський Я. О.]. – Київ : УкрДГРІ, 2017. – 92 с.

Статті у фахових українських і зарубіжних наукових виданнях

8. Чисников В. Н. Г. М. Рудой – новатор полицейского сыска / В. Н. Чисников // Оперативник (сыщик). – М., 2006. – № 1 (6). – С. 8; № 2 (7). – С. 3–5; № 4 (9). – С. 7–12.

9. Чисніков В. М. Перші дактилоскопічні дослідження (експертизи) в Російській імперії (1907–1910 рр.) / В. М. Чисніков // Криміналіст. вісн. – 2007. – № 2 (8). – С. 182–190.

10. Чисников В. Н. Когда в Российской империи была введена дактилоскопия? / В. Н. Чисников // Там само. – 2008. – № 1 (9). – С. 183–190.

11. Чисников В. Н. К 160-летию со дня рождения «отца криминалистики» Ганса Гросса (1847–1915) / В. Н. Чисников // Оперативник (сыщик). – М., 2008. – № 1 (14). – С. 34–35.

12. Чисников В. Н. К 140-летию со дня рождения видного деятеля уголовного сыска Российской империи В. И. Лебедева (1868 – после 1917 г.) / В. Н. Чисников // Там же. – № 2 (15). – С. 37–38.

13. Чисніков В. М. Г. М. Рудий: новації у карно-розшуковій справі / В. М. Чисніков // Наука і правоохорона. – 2008. – № 1. – С. 8–14.

14. Чисніков В. М. Перша особлива міжвідомча нарада (з'їзд) по удосконаленню карного розшуку в Російській імперії (1913 р.): криміналістичний аспект / В. М. Чисніков // Криміналіст. вісн. – 2008. – № 2 (10). – С. 49–56.

15. Чисников В. Н. К 160-летию со дня рождения «отца судебной фотографии» Евгения Федоровича Буринского (1849–2009) / В. Н. Чисников // Оперативник (сыщик). – М., 2009. – № 2 (19). – С. 32–33.

16. Чисников В. Н. Е. Ф. Буринский – основоположник судебной фотографии / В. Н. Чисников // Криміналіст. вісн. – 2009. – № 2 (8). – С. 182–190.

17. Чисніков В. М. Криміналістична наукова думка в Україні: судові медики (середина XIX – початок XX ст.) / В. М. Чисніков // Наука і правоохорона. – 2010. – № 2. – С. 169–173.

18. Чисніков В. М. Собаки-шукачі на службі карного розшуку Російської імперії / В. М. Чисніков // Криміналіст. вісн. – 2010. – № 1 (13). – С. 211–225.

19. Чисников В. Н. Собаки-ищейки на службе уголовного сыска Российской империи (к 100-летию кинологической службы МВД России) / В. Н. Чисников // Оперативник (сыщик). – М., 2010. – № 1 (22). – С. 3–8.

20. Чисніков В. М. Професор В. І. Фаворський – видатний вчений-криміналіст та організатор експертної справи в Україні (до 130-річчя з дня народження) / В. М. Чисніков // Криміналіст. вісн. – 2010. – № 2 (14). – С. 153–166.

21. Чисніков В. М. Вчений-криміналіст професор О. Д. Кісільов: невідомі сторінки біографії / В. М. Чисніков // Там само. – 2011. – № 1 (15). – С. 195–207.

22. Чисніков В. М. Професор С. М. Трегубов – видатний російський криміналіст початку XX ст. / В. М. Чисніков // Там само. – № 2 (16). – С. 190–201.

23. Чисніков В. М. Формування основ криміналістичних знань в Україні за часів Російської імперії в XIX ст. / В. М. Чисніков // Наука і правоохорона. – 2012. – № 1 (15). – С. 283–290.

24. Чисніков В. М. Доктор судової медицини К. Г. Прохоров – видатний криміналіст до революційної Росії / В. М. Чисніков // Криміналіст. вісн. – 2012. – № 1 (17). – С. 223–232.

25. Чисніков В. М. Закон «Про заснування кабінету науково-судової експертизи» (1912): передумови, зміст та значення / В. М. Чисніков // Там само. – № 2 (18). – С. 283–290.

26. Чисніков В. М. Альфонс Бертільйон – основоположник «наукової поліції» / В. М. Чисніков // Там само. – 2013. – № 1 (19). – С. 212–219.

27. Чисников В. Н. Торжественное открытие и освящение Кабинета научно-судебной экспертизы при прокуроре Киевской судебной палаты 2 февраля 1914 г. / В. Н. Чисников // Криминалистика и судеб. экспертиза. – 2013. – Вып. 58, ч. 2. – С. 3–8.

Статті в енциклопедіях, антологіях, словниках, збірниках документів і матеріалів

28. Чисніков В. М. Бертільйон Альфонс / В. М. Чисніков, Р. С. Белкін // Юридична енциклопедія : в 6 т. / відп. ред. Ю. С. Шемшученко. – Київ : Укр. енциклопедія, 1998. – Т. 1 : А–Г. – С. 226–227.

29. Чисніков В. М. Таврування злочинця / В. М. Чисніков, Ю. В. Александров // Там само. – 2004. – Т. 6 : Т–Я. – С. 8.

30. Чисніков В. М. Фаворський Василь Іванович / В. М. Чисніков // Там само. – С. 246.

31. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред. Є. М. Моїсеев, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – Київ : Атіка, 2008. – Т. V. Кримінально-процесуальна та криміналістична діяльність поліцейських організацій. – 1008 с.

Антропометрія в Російській імперії (кін. XIX – поч. XX ст.). – С. 45–47.

Бейліса процес. – С. 58–59.

Беллін Емілій Федорович. – С. 59.

Бертільйон (Bertillon) Альфонс – С. 59–61.

Буринський Євген Федорович. – С. 65–66.

Гальтон Френсіс. – С. 118.

Гершель (Хершель) Вільям Джеймс. – С. 120–121.

Голунський Сергій Олександрович. – С. 122.

Громов Володимир Устинович. – С. 124–125.

Гросс (Gross) Ганс Густав Адольф. – С. 125.

Дактилоскопічні дослідження (експертизи) в Російській імперії (1907–1910). – С. 128–131.

Дактилоскопія в Російській імперії. – С. 134–137.

Дактилоскопія та одорологія (історичний аспект). – С. 137.

Жабчинський Михайло Олександрович. – С. 257.

Жаргон кримінальний. – С. 258–259.

Кісільов Олександр Дмитрович. – С. 315–316.

Крилов Іван Пилипович. – С. 327.

Ланцман Роман Михайлович (співавт. В. Сирих). – С. 432.

Ларін Олександр Михайлович. – С. 432.

Лебедев Василь Іванович. – С. 432.

Линівський Володимир Альбертович. – С. 433.

Лузгін Ігор Михайлович. – С. 438.

Лучинський Микола Федорович. – С. 438.

Митричев Віталій Степанович. – С. 456–457.

Митричев Степан Петрович. – С. 457.

Оболонський Микола Олександрович. – С. 510.

Перша особлива міжвідомча нарада (з'їзд) з удосконалення сисної справи у Російській імперії (1913) (криміналістичний аспект). – С. 591–593.

Поповицький Олександр Олександрович. – С. 626.

Рейсс (Reiss) Рудольф Арчибальд. – С. 708.

Рудий Георгій Михайлович. – С. 743.

Русецький Володимир Львович. – С. 743–744.

Слідчий чемодан. – С. 792.

Слідчий чемодан (історія). – С. 792–793.

Судовий слідчий. – С. 861–862.

Трегубов Сергій Миколайович. – С. 914.

Туфанов Микола Миколайович. – С. 916.

Фаворський Василь Іванович. – С. 935.

Статті в українських і російських збірниках, журналах і газетах

32. Чисников В. Н. Киевское сыскное отделение не уступало «по своему благоустройству ни одному из правильно организованных в России сыскных отделений полиции» (из истории украинской криминалистики) / В. Н. Чисников // Київ, Володимирська, 15. – 1997. – № 14–15.

33. Чисніков В. М. Київ – батьківщина російської дактилоскопії та одорології / В. М. Чисніков // Вісн. МПА. – 1999. – № 1. – С. 24–25.

34. Чисніков В. М. Г. М. Рудий – майстер поліцейського розшуку / В. М. Чисніков // Іменем Закону. – 2003. – № 33–34; 36–37; 39–43.

35. Чисніков В. М. Українському слідчому чемодану – 100 років / В. М. Чисніков // Юрид. вісн. України. – 2003. – 1–7 листоп.

36. Чисніков В. М. Батько вітчизняної дактилоскопії (Г. М. Рудий) / В. М. Чисніков // Там само. – 13–19 груд.

37. Чисніков В. М. Дактилоскопії в Україні – 100 років! / В. М. Чисніков // Міліція України. – 2004. – № 2. – С. 24–25; № 3. – С. 27–28.

38. Чисніков В. М. Гексе знаходить вбивцю / В. М. Чисніков // Юрид. вісн. України. – 2005. – 30 лип. – 5 серп.

39. Чисніков В. М. Справа Бабицького: Одеський суд визнає дактилоскопію / В. М. Чисніков // Там само. – 22–29 квіт.

40. Чисніков В. М. Піонер вітчизняної антропометрії. Маловідомі сторінки з історії української криміналістики (М. О. Оболенський) / В. М. Чисніков // Там само. – 28 трав. – 3 черв.

41. Чисніков В. М. Видатний вчений-криміналіст (до 125-річчя з дня народження В. І. Фаворського) / В. М. Чисніков // Там само. – 30 лип. – 5 серп.

42. Чисніков В. М. Доктор фотографії і фототехніки (В. Л. Русецький) / В. М. Чисніков // Там само. – 22–28 жовт.

43. Чисніков В. М. Батько криміналістичної науки (Г. Гросс) / В. М. Чисніков // Там само. – 2007. – 22–28 груд.

44. Чисніков В. М. Головний експерт по дослідженням крові (М. М. Туфанов) / В. М. Чисніков // Там само. – 2008. – 23 січ. – 2 лют.

45. Чисніков В. М. Перший керівник кримінальної поліції Російської імперії (В. І. Лебедев) / В. М. Чисніков // Там само. – 8–14 берез.

46. Чисніков В. М. Новатор поліцейського розшуку імперії (Г. М. Рудий) / В. М. Чисніков // Там само. – 5–11 квіт.

47. Чисніков В. М. Основоположник «наукової поліції» (А. Бертільйон) / В. М. Чисніков // Там само. – 19–25 квіт.

48. Чисніков В. М. Головний сищик імперії. До 145-річчя з дня народження В. І. Лебедева / В. М. Чисніков // Іменем Закону. – 2013. – 18 квіт.

49. Чисніков В. М. Основоположник «наукової поліції» (А. Бертільйон) / В. М. Чисніков // Там само. – 6 черв.

50. Чисников В. Н. Александр Николаевич Малевинский – присяжный фотограф Санкт-Петербургской судебно-фотографической лаборатории / В. Н. Чисников // Актуальні аспекти держави та права на сучасному етапі розвитку України : зб. матеріалів XVII Міжнар. наук.-практ. конф. (Ізмаїл, 7–8 черв. 2013 р.). – Ч. 1. – Ізмаїл : СМІЛ, 2013. – С. 77–79.

51. Чисніков В. М. Новації Г. М. Рудого в карно-розшуковій справі / В. М. Чисніков // Інформаційні технології в юриспруденції: юридична освіта, детективознавство, криміналістика, судова експертологія, ядерна безпека, грид-технології, судочинство : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ : Пульсари, 2013. – С. 41–52.

52. Чисніков В. М. Новатор розшукової справи. До 150-річчя з дня народження Г. М. Рудого / В. М. Чисніков // Іменем Закону. – 2013. – 13 черв.

53. Чисніков В. М. Творець криміналістики (Г. Гросс) / В. М. Чисніков // Там само. – 4 лип.

54. Чисніков В. М. Видатний діяч судової медицини (М. М. Туфанов) / В. М. Чисніков // Там само. – 25 лип.
55. Чисніков В. М. Доктор фотографії і фототехніки (В. Л. Русецький) / В. М. Чисніков // Там само. – 15 серп.
56. Чисніков В. М. Науковець жандармського дивізіону (К. Г. Прохоров) / В. М. Чисніков // Там само. – 19 верес.
57. Чисніков В. М. Засновник інституту поліції. Першого в Європі (Р. А. Рейсс) / В. М. Чисніков // Там само. – 3 жовт.
58. Чисніков В. М. Блискучий експерт і винахідник (Є. Ф. Буринський) / В. М. Чисніков // Там само. – 10 жовт.
59. Чисніков В. М. З когорти перших криміналістів (С. М. Трегубов) / В. М. Чисніков // Там само. – 17 жовт.
60. Чисніков В. М. Перший директор Київського НДІСЕ (В. І. Фаворський) / В. М. Чисніков // Там само. – 24 жовт.
61. Чисников В. Н. Александр Николаевич Попов – первый управляющий Кабинетом научно-судебной экспертизы при прокуратуре Санкт-Петербургской судебной палаты / В. Н. Чисников // Историчні, правові та криміналістичні аспекти судово-експертної діяльності: матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Ізмаїл, 25–26 жовт. 1913 р.). – Ізмаїл: ІВТ, 2013. – С. 24–27.
62. Чисніков В. М. Помічник управляючого Київським кабінетом науково-судової експертизи А. П. Семенцов: невідомі сторінки біографії / В. М. Чисніков // Актуальні питання техніко-криміналістичного забезпечення кримінальних проваджень: матеріали міжнар. кругл. столу (Київ, 21–22 листоп. 2013 р.). – Київ: НАВС, 2013. – С. 359–362.
63. Чисников В. Н. Лебедев Василий Иванович (1868 – после 1917 г.) / В. Н. Чисников // Вісн. Луган. держ. ін-ту внутр. справ. – 2008. – Спецвип. № 4: у 2-х ч. – Ч. 1. Проблеми наукового забезпечення, вдосконалення і розвитку ОРД в Україні. – Луганськ: ЛДІВС, 2008. – С. 191–193.
64. Чисников В. Н. Бертильон Альфонс (1853–1914 гг.) / В. Н. Чисников // Там само. – С. 193–196.
65. Чисніков В. М. Професор Таврійського університету О. Д. Кісільов: невідомі сторінки біографії / В. М. Чисніков // Учен. зап. Таврійського нац. ун-та ім. В. И. Вернадского (Серия «Юридические науки»). – 2011. – Т. 24 (63). – № 1. – С. 59–65.
66. Чисников В. Н. Магистр химии А. П. Семенцов – помощник управляющего Киевского кабинета научно-судебной экспертизы / В. Н. Чисников // Криминалистика и суд. экспертиза. – 2014. – Вып. 59. – С. 546–550.
67. Чисников В. Н. Лучинский Н. Ф. – известный тюрмовед и криминалист: неизвестные страницы биографии / В. Н. Чисников // Пенітенціарна наука і практика кризь призму юридичної біографістики: матеріали кругл. столу (Київ, 7 квіт. 2014 р.). – Київ: Інститут крим.-викон. служби, 2014. – С. 33–40.
68. Чисников В. Н. А. А. Левенстим – первый пропагандист трудов Ганса Гросса в Российской империи / В. Н. Чисников // Криміналіст. вісн. – 2014. – № 1 (21). – С. 222–230.
69. Чисников В. Н. Малоизвестные страницы биографии Н. Ф. Лучинского – известного тюрмооведа и криминалиста Российской империи // Там само. – № 2 (22). – С. 211–218.
70. Чисников В. Н. Доктор фотографии и фототехники из Одессы: к 135-летию со дня рождения В. Л. Русецкого / В. Н. Чисников // Юго-Запад. Одессика. – 2015. – Вып. 19. – С. 263–275.
71. Чисников В. Н. Профессор В. Л. Русецкий – один из пионеров отечественной криминалистики (к 135-летию со дня рождения и 90-летию со дня смерти) / В. Н. Чисников // Криміналіст. вісн. – 2015. – № 1 (23). – С. 170–179.
72. Чисников В. Н. Профессор Р. А. Рейс – выдающийся криминалист начала XX века (к 140-летию со дня рождения) / В. Н. Чисников // Там само. – № 2 (24). – С. 179–189.
73. Чисников В. Н. С. М. Потапов – первый управляющий Кабинетом научно-судебной экспертизы при прокуратуре Киевской судебной палаты / В. Н. Чисников // Криминалистика и суд. экспертиза. – 2015. – Вып. 60. – С. 510–521.

74. Чисников В. Н. Украинский профессор Н. А. Оболонский – первый пропагандист антропометрической системы А. Бертильона в Российской империи / В. Н. Чисников // Криміналістика і суд. експертиза. – 2016. – Вип. 61. – С. 576–582.

75. Чисников В. Н. Трагическая судьба И. Г. Щегловитова – ученого-криминалиста (к 150-летию со дня рождения) / В. Н. Чисников // Криміналіст. вісн. – 2016. – № 1 (25). – С. 197–209.

76. Чисников В. Н. Профессор С. Н. Матвеев – один из основоположников Одесского кабинета научно-судебной экспертизы (к 135-летию со дня рождения) / В. Н. Чисников // Там само. – № 2 (26). – С. 179–186.

77. Чисников В. Н. Доктор медицины профессор Э. Ф. Беллин – известный эксперт-криминалист конца XIX века / В. Н. Чисников // Там само. – 2017. – № 1 (27). – С. 205–211.

78. Чисников В. М. Доктор права С. П. Гик – автор первого украинського підручника «Криміналістика» (до 155-річчя з дня народження) / В. М. Чисников, П. Д. Біленчук // Там само. – № 2 (28). – С. 134–143.

79. Чисников В. Н. Ганс Гросс – основоположник науки криминалистики и криминальной психологии / В. Н. Чисников // Там само. – С. 144–153.

80. Чисников В. Н. Доктор фотографии и фототехники В. Л. Русецкий – выдающийся специалист в области исследования документов и ценных бумаг / В. Н. Чисников // Криміналістика і суд. експертиза. – 2017. – Вип. 62. – С. 498–508.

81. Чисников В. М. Автор первого украинського підручника «Криміналістика» – доктор права С. П. Гик (до 105-річчя з дня народження) / Чисников В. М., Біленчук П. Д., Колонюк В. П. // Там само. – С. 508–516.

82. Чисников В. М. Доктор права С. П. Гик – автор первого украинського підручника «Криміналістика» (до 155-річчя з дня народження) / В. М. Чисников, П. Д. Біленчук // Юрид. вісн. України. – 2017. – 1–7 груд.

83. Чисников В. М. Метр сисної справи. Криміналістичні пріоритети київського сищика Георгія Рудого / В. М. Чисников // Там само. – 2018. – 4–17 трав.

84. Чисников В. М. Як в Одесі розкривали злочини? («Вісник поліції» розповідає...) / В. М. Чисников // Там само. – 13–19 лип.

85. Чисников В. М. Г. М. Рудий – видатний український криміналіст-практик початку ХХ ст. (до 155-річчя з дня народження та 100-річчя з дня трагічної загибелі) / В. М. Чисников // Криміналіст. вісн. – 2018. – № 1 (29). – С. 175–188.

References

1. Nechyporenko L. Slidchyi hlybyn chasu / L. Nechyporenko. *Imenem Zakonu*. 2003. 19–25 hrud.
2. Chisnikov V. Difiramby... samomu sebe / V. Chisnikov. *Milicejskij alm*. 2018. Vyp. 1. 185 s.
3. «V nauchnom poiske neutomim...». *Vladimir Nikolaevich Chisnikov: bibliograficheskij ukazatel*. K 65-letiyu so dnya rozhdeniya i 35-letiyu nauchnoj deyatel'nosti / sost. V. V. Buran, T. A. Plugatar; otv. red. A. N. Yarmysh. Kiev, 2014. 118 s.
4. Chisnikov V. Ispoved pensionera MVD / V. Chisnikov. *Milicejskij alm*. 2018. Vyp. 1. 185 s.
5. Chysnikov Volodymyr Mykolaiovych. *Vcheni-yurysty Ukrainy: dovidnyk* / red. kol. V. F. Opryshko, H. M. Omelianenko, O. P. Nedbailo ta in. Kyiv: Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1998. 610 s.
6. Chysnikov V. M. *Syskna politsiia v Ukraini za chasiv Rosiiskoi imperii (1880–1917 rr.): istoriko-pravove doslidzhennia*: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra yuryd. nauk: spets. 12.00.01 «Teoriia ta istoriia derzhavy i prava; istoriia politychnykh i pravovykh uchen» / V. M. Chysnikov. Kyiv, 2018. 40 s.
7. Ishchenko A. V. *Istoriiko-pravove doslidzhennia sysknoi politsii v Ukraini za chasiv Rosiiskoi imperii* / A. V. Ishchenko. *Nauka i pravoohorona*. 2015. № 2. S. 304–306.
8. Yarmysh A. N. *Novoe slovo v istorii kriminalistiki* / A. N. Yarmysh. *Kriminalist. visn.* 2013. № 2 (20). S. 243–244.
9. Chisnikov V. *Priklucheniya agenta «Blondinki»* / V. Chisnikov. *Priokskie zori*. 2018. № 1. S. 224–229.

10. Chisnikov V. «Shpion kaetsya»: nenapisannyj rasskaz Lva Tolstogo dlya «Kругa chteniya» / V. Chisnikov. *Priokskie zori*. 2018. № 3. S. 49–54.

Список використаних джерел

1. Нечипоренко Л. Слідчий глибин часу / Л. Нечипоренко. Іменем Закону. 2003. 19–25 груд.
2. Чисников В. Дифирамбы... самому себе / В. Чисников. *Милицейский альм*. 2018. Вып. 1. 185 с.
3. «В научном поиске неутомим...». *Владимир Николаевич Чисников: библиографический указатель*. К 65-летию со дня рождения и 35-летию научной деятельности / сост. В. В. Буран, Т. А. Плугатарь; отв. ред. А. Н. Ярмыш. Киев, 2014. 118 с.
4. Чисников В. Исповедь пенсионера МВД / В. Чисников. *Милицейский альм*. 2018. Вып. 1. 185 с.
5. Чисников Володимир Миколайович. *Вчені-юристи України: довідник* / ред. кол. В. Ф. Опришко, Г. М. Омеляненко, О. П. Недбайло та ін. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998. 610 с.
6. Чисников В. М. *Сискна поліція в Україні за часів Російської імперії (1880–1917 рр.): історико-правове дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень»* / В. М. Чисников. Київ, 2018. 40 с.
7. Іщенко А. В. Історико-правове дослідження сискної поліції в Україні за часів Російської імперії / А. В. Іщенко. *Наука і правоохорона*. 2015. № 2. С. 304–306.
8. Ярмыш А. Н. Новое слово в истории криминалистики / А. Н. Ярмыш. *Криміналіст. вісн*. 2013. № 2 (20). С. 243–244.
9. Чисников В. Приключення агента «Блондинки» / В. Чисников. *Приокские зори*. 2018. № 1. С. 224–229.
10. Чисников В. «Шпион кается»: ненаписанный рассказ Льва Толстого для «Круга чтения» / В. Чисников. *Приокские зори*. 2018. № 3. С. 49–54.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2018

Редакція науково-практичного збірника «Криміналістичний вісник» щиро вітає знаного і шанованого в наукових колах дослідника Володимира Миколайовича Чиснікова з Високим Ювілеєм і висловлює безмежну вдячність за багатолітню плідну співпрацю, яка, сподіваємося, триватиме й надалі.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, довгих років життя і неперервного творчого горіння.

Хай жага до невпинного наукового пошуку не полишає Вас довіку.